

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñati ji'i Jesucristo nde quichi Efeso

¹ Pablo laca na' nu nscua na' quityi re. Ngulo ycuí' Ndyosi cña 'na, bi' cha' ndya'a na' nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o ngu' xa' quichi tyijyu' la. Lo'o nu juani nscua na' quityi re cha' caa ca slo cu'ma ngu' Efeso, cha' laca ma ñati ji'i ycuí' Ndyosi, cha' tso'o tsa ngusni ma cha' ji'i Jesucristo.

² Ndi'ya nti' na', cha' ña'a ti cua'ni Ni cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni ycuí' Ndyosi Sti na cha' ti ti tyi'i tyiquee ma si xñi ma cha' ji'i Jesucristo nu Xu'na na.

Lcaa cha' tso'o nu tyacua ji'na xqui'ya Cristo

³ Lye tsa tya na xlya'be ji'i ycuí' Ndyosi Sti na, nu laca Sti Jesucristo nu Xu'na na. Cua ndyaca stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo; bi' cha' lo'o ycuí' Ndyosi, tso'o tsa nti' Ni ña'a Ni ji'na. Lcaa lo cha' tso'o nu tyacua ji'na cha' ngusni na cha' ji'i Jesucristo, cua ngua'ni Ni cha' bi' lo'o na xqui'ya Cristo.

⁴ Lo'o tya lyiji tya' chalyuu, tya li' cua ngusubi ycuí' Ndyosi ji'na cha' caca na ñati ji'i ycuí' Ni, nu lo'o caca stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo. Ngua ti' Ni cha' tyu'utsu' na ji'i lcaa lo cha' cuxi, cha' jua'a nga'aa nti' cha' sta Ni qui'ya ji'na tsiya' ti.

⁵ Ntsu'u tsa tyiquee ycuí' Ndyosi ña'a Ni ji'na, bi' cha' tya li', ngua ti' Ni cha' tyati' cha' ji'na lo'o Ni, ñi'ya si laca na sñi' Ni xqui'ya Jesucristo.

⁶ Lo'o juani ntsu'u cha' cua'ni tlyu na ji' ycu' Ndyosi, cha' jua'a tlyu tsa cha' tso'o nu ngua'ni Ni lo'o na. Xlya'be tsa nti' Ni ña'a Ni ji'na, cha' cua nda Ni ji' Sñi' ycu' ca Ni liya, nu tyaca'a tsa ji' Ni, cha' jua'a caca stu'ba cha' ji'na lo'o Ni.

⁷ Cua ngulaá na ji' nu cuxi nu ntsu'u ji'na, xqui'ya cha' cua ngujui Sñi' ycu' Ni lo crusi cuentya ji'na, cha' cua ngüi'ya Ni cha' clyu ti' ji'na ji' qui'ya nu ntsu'u ji'na li'; tlyu tsa cha' tso'o nu cua ngua'ni ycu' Ndyosi lo'o na laca bi'.

⁸ Ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' ngua'ni Ni jua'a. Ndu'ni Ni cha' ca jlo ti' na lcaa cha' ji' Ni, cha' ca cuayá' ti' na ñi'ya caca cha' bi'.

⁹ Ñi'ya nu ngua'ya cha' hiqee Ni tya sa'ni, jua'a ngua'ni Ni li'; masi ná ndacha' Ni ji' ñati' chalyuu nu ngua sa'ni ñi'ya caca cha' bi', tya li' ngua ti' Ni cha' cua'ni Ni cha' cala Cristo nde chalyuu. Hasta juani cua ngua cuayá' tso'o ti' na ñi'ya ngua ti' ycu' Ndyosi cha' cua'ni Ni xqui'ya Cristo;

¹⁰ ngua ti' Ni cha' caca stu'ba lcaa lo na nu ntsu'u nde chalyuu, lo'o sca ti Cristo nu Xu'na na caca loo la li'. Lo'o tyalaa tyempo bi', li' xuti' Ni lcaa na nu ntsu'u loyuu chalyuu, lo'o jua'a lcaa na nu ntsu'u nde cua; li' sca ti Cristo caca loo ji' lcaa na bi'.

¹¹ Lcaa cha' nu ndyaca nde chalyuu, ndyaca bi' xqui'ya cha' nti' Ni cha' caca jua'a. Lo'o jua'a na ni, tya clyo cua ngusubi Ni ji'na cha' caca na ñati' ji' Ni, cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o Cristo, xqui'ya cha' jua'a nti' ycu' Ndyosi cha' caca.

¹² Jua'a ngua cha' nu ngua'ni Ni, cha' taca chcu' ñati' cha' tlyu tsa laca Ni, nu lo'o ña'a ngu' ji' ya laja lo'o ndi' ya nde chalyuu; cha' nu cuare ni, cua

ngusñi ya cha' jil'i Cristo nde loo la jil'i xa' ñati.

¹³ Lo'o li' la cui' jua'a ndyaca lo'o cu'ma. Cloyo ndyuna ma cha' liñi bi' jil'i Cristo; tso'o tsa ngua ti' ma lo'o ndacha' ngu' cha' bi' jil'i ma, cha' cua ngua'ni lyaá Ni jil'i ma ya' nu cuxi. Ngusñi ma cha' jil'i Cristo li', lo'o li' nda Ni Xtyi'i ycu' Ni cha' tyanu ne' cresiya jil'i ma, ñi'ya si na cua ngusta Ni cuayá' nu jil'i ycu' ca Ni hichu' ma cha' laca ma ñati jil'i Ni; la cui' cña nu nacui Ni cha' cua'ni Ni, cua laca ngua'ni Ni li'.

¹⁴ Xtyi'i ycu' Ndyosi ni, bi' laca nu nda Ni ji'na yala la, cha' caca cuayá' ti' na cha' chañi cha' cua'ni Ni lo'o na ñi'ya nu nacui Ni cha' cua'ni Ni lo'o lcaa ñati jil'i Ni; ndyu'ni Xtyi'i ycu' Ni cha' taca ca cuayá' ti' na cha' tye cua'ni lyaá lyiji Ni jil'i lcaa na nu ngusñi na cha' jil'i Ni. ¡Bi' cha' ntsu'u cha' cua'ni tlyu na jil'i ycu' Ni, cha' tlyu tsa cha' tso'o nu ndyu'ni Ni lo'o na!

Cua nti' Pablo cha' tso'o la caca cuayá' ti' ngu' cha' jil'i Cristo

¹⁵ Cua ndyuna na' ñi'ya nu ndyu'ni ma tya lo'o ngusñi tso'o ma cha' jil'i Jesús nu Xu'na na; nacui ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee ma ña'a ma jil'i ñati tya'a ngusñi ma cha' jil'i ycu' Ndyosi.

¹⁶ Bi' cha' juani, tsa cu' ti ndya na' xlya'be jil'i ycu' Ndyosi xqui'ya cu'ma; ndyi'u ti' na' jil'i ma laja lo'o nga'a na' ndyu'ni tlyu na' jil'i ycu' Ndyosi.

¹⁷ Tlyu tsa cha' tso'o ntsu'u jil'i ycu' Ndyosi Sti na, la cui' ycu' Ndyosi nu laca Sti Jesucristo nu Xu'na na. Nchcui' na' lo'o Ni cha' ta Ni Xtyi'i ycu' Ni jil'i ma, cha' jua'a ca cuayá' ti' ma lcaa cha' li';

culu'u Xtyi'i ycuí' Ni jì'ì mā ñi'ya laca ycuí' Ni, lo'o li' taca tyuloo tso'o la mā jì'ì ycuí' Ndyosi.

18 Lo'o jua'a nchcui' na' lo'o Ni cha' saala Ni hique mā, cha' ca cuayá' tso'o ti' mā ña'a cha' tso'o nu tyacua jì'ì mā juani, cha' cua ngusubi Ni jì'ì mā; tlyu tsa cha' tso'o cua nacui' Ni cha' tyacua jì'ì mā, lo'o jì'ì lcaa ñati nu ngusñi cha' jì'ì Ni.

19 Nchcui' na' lo'o Ni cha' ca cuayá' tso'o ti' mā lcaa cha' nu nchcui' na' re, cha' ndu'ni tsa Ni cña ne' cresiya jì'na, lcaa na nu ngusñi na cha' jì'ì Ni. Cña nu ndu'ni Ni lo'o na cha' caca na ñati jì'ì Ni,

20 la cui' tya'a cña tonu laca, ñi'ya nu ngua'ni Ni nu lo'o nda Ni xtyi'i ñaa ne' cresiya jì'ì Cristo chaca quiya', cha' tyu'ú yu nu lo'o ngujui yu; tiya' la li' ndyalo'o Ni jì'ì yu cha' ndyaa tucua yu la'a tsu' cui' ca su ntucua ycuí' Ndyosi, ca chaca chalyuu tso'o la hasta ca nde cua.

21 Ca bi' laca Cristo loo la jì'ì lcaa ñati; nga'aa ntsu'u nu tlyu la que Cristo ca bi', nga'aa ntsu'u nu culo cña jì'ì yu. Ná ntsu'u chaca xu'na ñati nde chalyuu nu taca tyijiloo jì'ì Cristo; la cui' ti ca chaca chalyuu ca nde cua ni, ná ntsu'u cui'ì cuxi, ni ná ntsu'u ñati cuentya jì'ì ycuí' Ndyosi nu taca tyijiloo jì'ì Cristo.

22 Cua nda Ni lcaa na tsiya' ti jì'ì Cristo cha' culo yu cña jì'ì. Lo'o li' xqui'ya cha' laca yu Xu'na lcaa ca chalyuu, bi' cha' ngusta Ni jì'ì Cristo cha' caca yu loo jì'ì lcaa taju ñati nu ngusñi cha' jì'ì Cristo cua ña'a ca quichi su ndi'ì ngu'.

23 Ca ta'a na nu ngusñi na cha' jì'ì Cristo scaa quichi, tsa tlyu ti na ntsu'u cha' jì'na lo'o Cristo. Ndi'ya laca na cuentya jì'ì Cristo: ñi'ya nti' si laca na sca tsu' ya' Cristo, cha' cua'ni na cña nu ntsu'u

ji'í Ni chalyuu. La cui' jua'a, lcaa ca na nu ña'a na nu ntsu'u nde chalyuu ni, cua ntsu'u bi' xqui'ya Cristo.

2

Ngua'ni lyaá Cristo ji'na jua'a ti, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na

¹ Cua nda ycui' Ndyosi chalyuu ji'í ma chaca quiya' xqui'ya cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Nu ngua tsubi' la, ñi'ya laca si na cua ndye chalyuu ji'í ma, jua'a ngua ma xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'í ma lo'o ycui' Ndyosi, cha' ná ndaquiya' ma tsiya' ti ji'í cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi.

² Nu ngua tyempo bi', ndya'a tsa ma ndu'ni ma cua ña'a ca cha' cuxi nu ndu'ni ñati chalyuu; ndaquiya' tsa ma ji'í nu xña'a nu laca loo ji'í lcaa cui' cuxi nu ndya'a nde chalyuu, la cui' nu cuxi bi' laca nu ndatsaa ji'í ñati chalyuu cha' ná taquiya' ngu' ji'í ycui' Ndyosi.

³ Ca ta'a na ni, chañi cha' ñi'ya nu ndaquiya' ngu' bi' ji'í nu cuxi, jua'a ngua'ni na tya tsubi' la; ngua'ni na cua ña'a ca cha' cuxi nu ndijña ti' cresiya ji'na. Na laca nu ngua ti' ycui' ca na cha' cua'ni na, ngua'ni na ji'í li'; cua ña'a ca cha' cuxi nu ngua'ya hique ti na, ngua'ni na cha' bi'. Bi' cha' ndyanu cha' xcube' ycui' Ndyosi ji'na, cha' ñasi' tsa Ni xqui'ya cha' cuxi nu ngua'ni na lo'o Ni; stu'ba ti xcube' Ni ji'na lo'o cua ña'a ca ñati chalyuu li'.

⁴ Pana ndyi'ya tsa ycui' Ndyosi cha' clyu ti' ji'na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na;

⁵ bi' cha' nda ycui' Ndyosi chalyuu ji'na chaca quiya', xqui'ya cha' cua ndyu'ú Cristo chaca quiya'. Cua ndye chalyuu ji'na ngua ti' na

nquicha', xqui'ya cha' ná ndaquiya' na ji'í cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi; pana xqui'ya cha' xcui' tya'na tsa ti' Ni ña'a Ni ji'na, bi' cha' cua ngulaá na ji'í nu cuxi, cha' cua ngüityí Ni qui'ya nu ntsu'u ji'na.

⁶ Cua chcuna' ti cresiya ji'na nquicha', lo'o li' cua ngua'ni lyaá Ni ji'na, cha' cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Jesús. Ñi'ya lo'o nda Ni xtyi'i ñaa ne' cresiya ji'í Jesucristo chaca quiya', cha' tyu'ú yu nu lo'o ngujuí yu, jua'a ngua'ni Ni lo'o na, cha' clyaá na ji'í nu cuxi. Cua nti' Ni cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o Jesús, masi chalyuu juani, masi ca chaca chalyuu tso'o la nde cua ca su laca ycui' Ni loo.

⁷ Sca ti quiya' ngua'ni Ni lcaa cha' bi', cha' ca cuayá' ti' lcaa ñati nu caa chalyuu nde loo la cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'í ñati chalyuu. Xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Jesucristo ña'a Ni ji'na, bi' cha' ca cuayá' ti' na cha' ná ntsu'u su tye cha' ndu'ni tso'o ycui' Ndyosi lo'o na;

⁸ na cua ngulaá na ji'í nu cuxi, xqui'ya cha' jua'a ti ndu'ni Ni cha' tso'o lo'o na lo'o ngusñi na cha' ji'í Cristo. Ni si'i sca cña nu ngua'ni ycui' ca na laca bi', sca cha' tso'o nu ngua'ni ycui' Ndyosi cuentya ji'na jua'a ti laca bi'.

⁹ Ná caca hcui' tyucuaa ti' ma lo'o xa' ñati lacua, cha' si'i cu'ma nu ngua'ni cha' tlyu bi', cha' jua'a ndyaca ji'í ma juani.

¹⁰ Na cua ngüiñá Ni ji'í ca ta'a na, cua ngua'ni stu'ba Ni cha' ji'na lo'o Jesucristo; juani cua nti' Ni cha' xcui' cha' tso'o ti cua'ni na lo'o ndi'í na chalyuu, cha' cua laca nda Ni cña tso'o nu taca cua'ni sa scaa na nde chalyuu.

Ngua'ni Jesús cha' sca ti ñati laca na

11 Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, tyi'u ti' ma ñi'ya ngua ji'i ma tya tsubi' la; xa' lo ñati laca ma tyempo bi', xa' quichi tyijyu' la ngula ma, ná stu'ba tsiya' ti cha' ji'i ma lo'o ngu' judío tya'a na' nu ngua li'. Ndu'ni ngu' judío ji'i ma cha' laca ma ñati nu ná ngulacua Ni ji'i; pana ycui' ngu' judío ni, cua ngulacua Ni ji'i ngu', nacui' ngu'. Nu ngulacua ngu' bi' ni, bi' laca sca cuayá' su nsi'yu ngu' judío quiji ngu' qui'yu sñi' ngu'.

12 Ñati nu ndi'i xa' chalyuu laca cu'ma, bi' cha' ná stu'ba cha' ji'i ma lo'o ngu' judío, nu ngu' nu cua ngusubi ycui' Ndyosi ji'i nu ngua sa'ni, cha' caca ngu' bi' ñati ji'i Ni. Ni sca quiya' sa'ni la ná nda Ni cha' lo'o cu'ma ngu' xa' tsu'; ná ntsu'u cha' tso'o nu caca ji'i ma nde loo la, cha' ná jlo ti' ma ni sca cha' ji'i ycui' Ndyosi tsiya' ti chalyuu bi' ca su ndi'i ma. Ná ntsu'u cha' ji'i cu'ma lo'o Cristo tsiya' ti nu ngua tsubi'.

13 Pana juani xa' ña'a cha' ndyaca ji'i ma, tya lo'o ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Jesucristo. Nu ngua sa'ni la, ná nslo ma ji'i ycui' Ndyosi tsiya' ti; tyijyu' tsa ntucua ycui' Ndyosi ca su ndi'i ma, ngua ti' ma. Pana juani cacua tsa ntucua ycui' Ndyosi ji'i ma; cua nguije Ni ji'i ma, xqui'ya cha' ngujuii nu Cristo bi' lo crusi.

14 Cristo laca nu ngua'ni cha' ngua ti cha' ji'na lo'o ycui' Ndyosi, lo'o jua'a ngua'ni Cristo cha' nguaala' cha' ji'i ngu' judío tya'a na' lo'o ngu' xa' tsu' tya'a ma; bi' cha' juani cua ndyaca na sca ti ñati. Sa'ni la cua ntsu'u sca cha' nu ndaca'a ji'na; ndatsaa tsa cha' bi' ji'na cha' ná cua'ni tya'a ngu' judío tya'a na' lo'o xa' ñati tsiya' ti, cha' ná nchca

tyaala' cha' ji'i ya lo'o ngu' xa' tsu'.

¹⁵ La cui' cha' cusu' nu jlya tsa ti' nu ngu' judío tya'a na' ji'i, bi' laca nu nñilo'o ji'i ya cha' ná ca ti cha', cha' ntsu'u tsa su ndatsaa cha' bi' ji'i ya. Pana cua ngua'ni tye Jesús ji'i cha' cusu' bi', nu lo'o ngujui yu lo crusi; bi' cha' tyucuaa lo ñati na, cua ndyaca na chaca tya ñati juani, xqui'ya cha' cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o ycui' Ndyosi. Lo'o jua'a ndu'ni Ni cha' caca ñi'ya caca tyi'i ti ti na lo'o Ni, jua'a lo'o tya'a ñati na.

¹⁶ Lo'o jua'a ngua cha' ngua'ni tye Cristo ji'i cha' cusuu nu ntsu'u ji'i ya lo'o cu'ma ngu' xa' tsu', nu lo'o ngujui yu lo crusi; juani ngua ti cha' ji'i tyucuaa lo ñati na lo'o ycui' Ndyosi xqui'ya Cristo, cha' ngua'ni Cristo cha' ndyaca na sca ti ñati.

¹⁷ Cua ñaa Cristo ni, nda yu sca cuii nu tso'o tsa lo'o ngu' tya'a na, cha' ti ti tyi'i na lo'o ycui' Ndyosi, jua'a lo'o tya'a ñati na; cua nchcui' Cristo lo'o cu'ma ngu' nu ndi'i tyijyu', lo'o jua'a cua nchcui' yu lo'o ngu' judío tya'a na' nu ndi'i cacua ti.

¹⁸ Lo'o juani ná ndu'ni cha' masi ngu' judío laca ya, masi xa' ñati laca ma, sca ti lo ñati laca na lo'o lcaa tya'a na xqui'ya Cristo, sca ti Xtyi'i ycui' Ndyosi ndu'ni cha' tyuloo na ji'i Ni;

¹⁹ bi' cha' juani nga'aa tyijyu' ycui' Ndyosi ji'i cu'ma. Cuentya ji'i ycui' Ndyosi ni, ná laca ma ñi'ya si laca ma ngu' xta nu ndi'i sca chalyuu tyijyu' nu si'i quichi tyi ma; lcaa chacuayá' nu ntsu'u ji'i ycui' Ni cua nda ycui' Ndyosi ji'i ma juani, cha' laca ma ñati ji'i Ni. Stu'ba ntsu'u cha' ji'i ma lo'o lcaa ñati nu ngusñi cha' ji'i ycui' Ndyosi xa' quichi, bi' cha' laca ma ñi'ya nti' si stu'ba ti ndi'i ma lo'o ycui' Ndyosi.

20-21 Lcaa cu'ma nu ngusñi ma cha' ji'i Cristo, cua laca ma tya'a na; sca ti Cristo laca nu ndulo tsa cha' ji'i cuentya ji'na. Xqui'ya Cristo, bi' cha' cua ndyanu tso'o cha' ji'i ma lo'o ycu'i Ndyosi; xqui'ya Cristo, bi' cha' cua ngujui cña nu cua'ni scaa ma, cha' caca ma cña ji'i Ni, cha' cua ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Ni. Ñi'ya nti' sca ni'i nu tso'o tsa ndya', jua'a nti' ma. Tachaa tsa ntsu'u quiya' ni'i bi', cha' ntsu'u sca quee tlyu nu cui'ya ji'i, nu ta juersa ji'i ni'i bi'; chu' bi' lijya ndya' ña'a tsaca ni'i li'. Nu ngu' nu ngua tsa'a ji'i Jesús tya clyo, lo'o jua'a jyo'o cusu' nu ngua tu'ba ji'i ycu'i Ndyosi nchcui' Ni lo'o ñati nu ngua sa'ni la, ngu' bi' laca nu ngusta suu cha', cha' ngusñi ma cha' ji'i ycu'i Ndyosi; pana sca ti Cristo laca nu ndulo la cha' ji'i cuentya ji'i ma.

22 Cua ngua stu'ba cha' ji'i ma lo'o Cristo; bi' cha' juani lo'o cu'ma, lo'o lcaa xa' ñati nu ngusñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi, stu'ba ti taca ca stu'ba cha' ji'i ma lo'o ycu'i Ndyosi. Lo'o li' taca ty'i ycu'i Ndyosi lo'o ma, xqui'ya Xtyi'i ycu'i Ni nu cua nda Ni ji'i ma.

3

Tyijyu' ndya'a Pablo, cha' nchcui' yu cha' ji'i Cristo lo'o ngu' xa' tsu'

1 Xqui'ya cha' nu cua nchcui' ca na', bi' cha' nchcui' tsa na' lo'o Cristo cuentya ji'i cu'ma. La cui' Pablo laca na'; ntsu'u na' ne' chcuá juani xqui'ya cha' cua nchcui' na' cha' ji'i Jesucristo lo'o ñati, cha' nguxtyucua na' ji'i cu'ma nu si'i ngu' juicio laca ma.

² Cua ngua cuayá' ti' mā cha' ycuí' Ndyosi laca nu nda cña bi' 'na, cha' xtyucua na' jì'ì mā, xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni jì'na.

³ Cua ndacha' Ni jna' ñi'ya nu nti' Ni cua'ni Ni nde chalyuu. Masi ná ndacha' Ni jì'ì ñati sa'ni la ñi'ya cua'ni Ni nde chalyuu, hasta juani ndacha' Ni cha' bi' jna', la cui' ti cha' nu cua nscua tya sa'ni nu caca tyempo juani; cua laca nscua na' xi' cha' bi' lo quityi re nu cua caa ti slo cu'ma.

⁴ Lo'o chcuí' mā lo quityi re, li' caca cuayá' ti' mā cha' nu nda na' lo'o mā cuentya jì'ì cña nu nti' Cristo cua'ni nde chalyuu;

⁵ ni sca ñati ná ngujui ñi'ya caca cuayá' ti' ngu' cha' bi' tyempo nu cua nteje tacui. Pana juani xqui'ya Xtyi'i ycuí' Ni cua ngulu'u Ni cha' bi' jì'ì ngu' nu laca cña jì'ì ycuí' Ndyosi, nu ngu' nu ngua tsa'a jì'ì Jesús tya clyo bi'. La cui' jua'a ngulu'u Ni cha' bi' jì'ì ngu' nu tya nda la cha' jì'ì ycuí' Ndyosi lo'o ñati juani.

⁶ Bilya cuna ñati chalyuu cha' nu ndacha' Ni 'na. Pana ndi'ya ndyu'u cha' bi': Ngu' nu si'i ngu' judío laca ngu' ni, caca ngu' bi' la cui' ñi'ya laca ngu' judío nu ntsu'u cha' jì'ì lo'o ycuí' Ndyosi, nu lo'o ca cuayá' ti' ngu' cha' jì'ì Cristo; si xñi ngu' bi' cha' jì'ì Jesucristo, lo'o ngu' bi' caca tso'o cresiya jì'ì ngu' cuentya jì'ì ycuí' Ndyosi li'. Caca stu'ba cha' jì'ì tyucuaa lo ngu' li', cha' tsa tlyu ti tya'a ngusñi ngu' cha' jì'ì Cristo caca ngu'. Lo'o jì'ì ngu' nu si'i ngu' judío laca ngu' bi', tyacua lcaa cha' nu cua nacui Ni cha' tyacua jì'ì ngu' xqui'ya Jesucristo.

⁷ Cua nda ycuí' Ndyosi cña bi' jna' cha' tsa'a chcuí' na' lo'o ñati, masi tyijyu' ntsu'u ngu', xqui'ya cha' tso'o ti nti' ycuí' Ndyosi ña'a Ni 'na. Tlyu tsa

cña ngua'ni Ni lo'o na' cha' caca na' cña bi'.

⁸ Ná tso'o la na' tsiya' ti que cua ña'a ca ñati nu ngusñi cha' ji'i ycu'i Ndyosi, tso'o la ngu' bi' que na'; pana nda Ni chacuayá' cha' tsa'a slo ñati nu ndi'i xa' tsu'. Tso'o tsa cña nda Ni 'na, cha' cacha' na' cha' tso'o bi' ji'i ngu', masi tya lyiji tsa cha' tye ca cuayá' ti' ycu'i na' lcaa cha' tso'o nu ndu'ni Cristo lo'o ñati.

⁹ Cua nchcui' Ni lo'o na' lacua. Ycu'i Ndyosi nu ngüiñá Ni lcaa na nu ntsu'u chalyuu, nti' Ni cha' culu'u na' cha' bi' ji'i lcaa ñati, cha' li' caca cuayá' ti' ngu' ñi'ya laca cña nu nti' Ni cha' cua'ni ngu'. Nu ngua tya sa'ni la, bilya cuna ñati cha' nu ngua ti' ycu'i Ndyosi cua'ni Ni xqui'ya Cristo;

¹⁰ pana juani caca cuayá' ti' lcaa cui'i nu laca loo nde cua, nu lo'o ña'a cui'i bi' ji'i ñati chalyuu nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu ji'i Cristo. Lo'o jua'a cui'i nu ngua ti' tyijiloo ji'i ycu'i Ndyosi sa'ni la ni, caca cuayá' ti' cui'i bi' cha' nchca la ji'i ycu'i Ndyosi que cua ña'a ca na nu ngüiñá ycu'i Ni.

¹¹ Ngua'ni Ni cha' tlyu bi', nu lo'o nda Ni ji'i Jesucristo nu Xu'na na ñaa chalyuu, ñi'ya nu ngua ti' Ni cua'ni Ni tya lo'o bilya tya' chalyuu.

¹² Lo'o juani cua ntsu'u chacuayá' ji'na cha' tyu'u cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi xqui'ya la cui' Jesucristo bi'; tyucui tyiquee na taca chcu'i na lo'o ycu'i Ndyosi xqui'ya cha' ngusñi na cha' ji'i Jesucristo Sñi' ycu'i Ni. Lo'o jua'a nga'aa ntsu'u cha' cutsii na lo'o chcu'i na lo'o ycu'i Ndyosi.

¹³ Bi' cha' juani chcu'i na' lo'o ma cha' ná ca taja ti' ma, cha' ná tya'achu' ma ji'i ycu'i Ndyosi, masi nchcube' na' xi ca su ndi'i na' re cuentya ji'i cu'ma; sca cha' tso'o cuentya ji'i cu'ma laca cha' bi'.

Ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a yu ji'i ñati

¹⁴ Ndyu sti' na' lo'o nchcui' na' lo'o ycui' Ndyosi Sti Jesucristo nu Xu'na na lacua.

¹⁵ Lcaa na lo'o tya'a na ndyu'u tsa na jil'i ycui' Ndyosi ni, cha' ngüiñá Ni lcaa lo ñati, masi nde cua, masi nde loyuu chalyuu. Lo'o jua'a nda Ni xtañi lcaa na.

¹⁶ Juani chcui' na' lo'o ycui' Ndyosi Sti na cuentya jil'i cu'ma; quiña'a tsa cha' tso'o ntsu'u jil'i Ni, bi' cha' taca xtyucua Ni jil'i ma. Ndiñña na' jil'i Ni cha' ta Ni juersa nu tyanu ne' cresiya jil'i ma, cha' caca tlyu tyiquee ma nu lo'o ta Ni Xtyi'i ycui' Ni cha' tyi'i bi' lo'o ma;

¹⁷ ndiñña na' jil'i Ni cha' ca cuayá' ti' ma cha' ngua'ni Ni cha' cua ndyanu Xtyi'i ycui' Jesús ne' cresiya jil'i ma, nu lo'o ngusñi tso'o ma cha' jil'i ycui' Ndyosi; ndiñña na' jil'i Ni cha' tsa cu' ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma jil'i tya'a ñati ma, xqui'ya cha' tso'o tsa ngusñi suu cha' bi' ne' cresiya jil'i ma;

¹⁸ ndiñña na' jil'i Ni cha' taca ca cuayá' ti' ma ñi'ya nu ndu'ni ycui' Cristo lo'o na, cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni ji'na. Nu ntsu'u tyiquee Cristo ña'a Ni jil'i ñati ni, jyacua Ni jil'i cua ña'a ca ñati, ta Ni cha' bi' lo'o ngu', masi ñati tlyu laca ngu', masi laca ngu' ñati jua'a ti.

¹⁹ Bi' cha' nti' tsa na' cha' ca cuayá' tso'o ti' ma cha' ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a Ni ji'na, masi sca cha' tlyu tsa nu ná nchca ca cuayá' tso'o ti' na jil'i laca cha' bi'. Lo'o jua'a nti' na' cha' tyi'i ycui' Ndyosi lo'o lcaa ma, cha' ná tyu'u tyiquee ma jil'i xa' la cha' tsiya' ti.

²⁰ Tso'o lacua. Chcui' na cha' tlyu tsa laca ycui' Ndyosi. Nchca tsa jil'i Ni, hasta nde loo la ndu'ni Ni

cuentya ji'í lcaa cha' nu ndijña na ji'í Ni; ná nchca ca cuayá' ti' na ñi'ya ndu'ni Ni lcaa cha' bi'. La cui' ycui' Ndyosi ndu'ni cña laja na, hasta nde ne' cresiya ji'na, cha' cua'ni Ni cña nu nti' Ni cua'ni Ni lo'o na.

²¹ Cua'ni tlyu na ji'í ycui' Ndyosi, lcaa na nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu na ji'í Ni; la cui' ti tlyu tsa laca Ni cuentya ji'í Jesucristo. Jua'a caca ji'í Ni tyucui tyempo nde chalyuu, la cui' ti ná ntsu'u tsá nu tye cha' ji'í Ni tsiya' ti. Jua'a caca cha' tu'ni.

4

Sca ti cha' ntsu'u ji'í ca ta'a na nu cua ngusñi na cha' ji'í Cristo

¹ Preso laca na' juani xqui'ya cha' nda na' cha' ji'í nu Xu'na na lo'o ñati. Pana nchcui' na' lo'o mā cha' tso'o ti cua'ni mā lo'o xa' ñati; ñi'ya nu nchcui' cha' ji'í ycui' Ndyosi nu ngua tsa'a mā tya lo'o ngusubi Ni ji'í mā tya clyo, la cui' jua'a cua'ni mā lo'o xa' ñati.

² Ná cua'ni tyucuaa ti' mā lo'o tya'a ñati mā, tso'o ti chcui' mā lo'o lcaa ngu', talo tyiquee mā ji'í ngu'; jua'a xtyucua mā ji'í ngu' cha' ca cuayá' ti' xa' ñati cha' chañi cha' ntsu'u tyiquee mā ña'a mā ji'í tya'a ñati mā.

³ Cua'ni cña ti' mā lacua, lo'o jua'a xtyucua Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'í mā, cha' sca ti cha' taca tyu'u tyiquee mā lo'o ngu' tya'a ntsu'u cha' ji'í mā lo'o Cristo lcaa tsá. Lo'o jua'a cua'ni stu'ba cha' ji'í mā lo'o tya'a mā cha' taca tyi'í tso'o ti mā lo'o ngu'.

⁴ Lcaa na nu ngusñi na cha' ji'í Cristo, sca ti ñati laca na, sca ti Xtyi'i ycui' Ndyosi ndi'í lo'o na; ndu

ti' na cha' stu'ba ti tyacua cha' ji'na chalyuu ca nde loo la, bi' cha' cua ngusubi Ni ji'na.

⁵ Sca ti Xu'na na ntsu'u ji'i ca ta'a na, sca ti cha' jlya ti' na cuentya ji'i Cristo, sca ti cuayá' ntyucuatya na cuentya ji'i Cristo,

⁶ cha' sca ti ycuí' Ndyosi ntsu'u; la cui' Sti lcaa na laca bi', lo'o jua'a la cui' bi' laca loo ji'i lcaa na. Ndu'ni Ni cña laja lcaa ñati nu cua ngusñi cha' ji'i Ni, lo'o jua'a ndi'i Ni lo'o lcaa ñati ji'i Ni.

⁷ Pana cua nda Ni sca cña cha' cua'ni scaa na cuentya ji'i Ni; tsa ña'a juersa nu nda Cristo ji'i scaa na, jua'a taca cua'ni na cña bi'.

⁸ Ndi'ya nscua lo quityi cusu' bi':
Nu lo'o ngutu'u Ni ndyacuí' Ni ndyaa Ni nde cua,
ndyalo'o Ni ji'i quiña'a tsa ñati nu ngua
preso nde chalyuu.

Lo'o li' nda tsa Ni tyuu lo cha' tso'o ji'i ñati chalyuu
nu ngusñi cha' ji'i Ni.

Jua'a nscua lo quityi bi'.

⁹ ¿Ni cha' laca nacui' quityi cha' cua ndyaa Ni nde cua? Na cua ngua'ya ti'i Ni clyo, ñaa Ni loyuu chalyuu ca su ndi'i ñati cuxi tya'a na.

¹⁰ La cui' Jesús nu ngua'ya nde loyuu ni, bi' laca nu ndyacuí' ndyaa ca su tlyu la, ca su ntucua ycuí' Ni ca nde cua. Lo'o juani cua ntsu'u Xtyi'i ycuí' Jesús tyucui' ña'a loyuu chalyuu, lo'o jua'a ntsu'u Xtyi'i ycuí' Jesús lcaa se'i nde cua.

¹¹ Xqui'ya cha' tyuu lo cha' tso'o nda Jesús lo'o ñati chalyuu, bi' cha' taca cua'ni ñati cña nu nda Ni ji'i ngu' cha' cua'ni ngu': clyo cua ngua'alo Cristo cña ji'i la cui' ñati nu ngua tsa'a ji'i yu; lo'o jua'a cua nda Ni cña ji'i ngu' cha' caca chcuí' ngu' na laca nu cua cua'ni ti ycuí' Ndyosi chalyuu; lo'o xa' la ñati

ji'í Ni ntsu'u cña ji'í cha' cacha' liñi ji'í ñati ñi'ya caca clyaá ngu' ji'í nu cuxi; lo'o jua'a ngua'alo Ni cña ji'í ñati nu caca loo ji'í tya'a, cha' caca ngu' bi' mstru, cha' culu'u ngu' bi' cha' ji'í ycui' Ndyosi ji'í tya'a ngu'.

¹² Jua'a ndu'ni cho'o Ni ji'na, ñati nu ntsu'u cha' ji'í lo'o Ni, cha' taca cua'ni na cña ji'í Ni, cha' tachaa la tyanu cha' ne' cresiya ji'na nu tsa tlyu ti ngusñi na cha' ji'í Cristo.

¹³ Lo'o jua'a lcaa na lo'o tya'a na, sca ti cuayá' taca xñi na cha' ji'í Cristo, sca ti cuayá' taca tyuloo na ji'í Jesús nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi. Li' caca na ñati tyucui tyiquee, taca caca na ñi'ya nu nti' Cristo cha' caca na.

¹⁴ Li' nga'aa cua'ni na ñi'ya ndu'ni nu sube nu lu'ba ti ncha'a cña ji'í, cha' nu ndijya ngu'; ni ná ta na chacuayá' cojolaqui ngu' ji'na xa' tyucuii, nu lo'o chcu' ngu' lo'o na cua ña'a ca cha' nu bilya cuna na ji'í. Ntsu'u tsa cha' cuiñi nu nda ñati nu tajua' tsa nchcu' lo'o na, ñati nu nti' tsa cha' tsalo'o ji'na nde tyucuii cuxi.

¹⁵ Pana xa' ña'a cua'ni na. Chcu' na lo'o ngu' ji'í lcaa cha' liñi nu ntsu'u ji'í ycui' Ndyosi; culu'u na ji'í ngu' cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'í lcaa tya'a ñati na, cha' nga'a cha' xñi tso'o na lcaa cha' ji'í Cristo cha' caca stu'ba cha' ji'na lo'o ycui' Ni. Nu Cristo bi' ni, la cui' bi' laca loo ji'í lcaa tya'a na nu tsa tlyu ti ngusñi na cha' ji'í Ni;

¹⁶ xqui'ya Cristo, bi' cha' ndyaca na sca ti ñati cuentya ji'í ycui' Ndyosi. Ntsu'u cña cha' cua'ni sa scaa na lo'o tya'a na; nga'a cha' cua'a na ji'í tya'a na cha' ná xñi na tyucuii cuxi, cha' jua'a stu'ba ti ntsu'u tyiquee na lo'o tya'a na. Si tso'o ti ndi'í na

lo'o tya'a na, li' tsa tlyu ti xtyucua na ji'i tya'a na, cha' tachaa la tyanu cha' ji'i Jesús ne' cresiya ji'i scaa na, xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na ji'i tya'a na.

Chalyuu cucui nu ngujui ji'na xqui'ya Cristo

¹⁷ Chacuayá' ji'i ycu' nu Xu'na na chcui' na' xi lo'o cu'ma juani: Nti' tsa na' culo na' cña ji'i cu'ma cha' nga'aa cua'ni ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' nu ná nslo ji'i ycu' Ndyosi tsiya' ti; cua ña'a ca cha' cuxi nu nda'ya hique ngu', xcui' jua'a ndu'ni ngu' bi' chalyuu. Sca cha' tonto tsa ndu'ni ngu' bi',

¹⁸ talya tsiya' ti chalyuu nu ntsu'u ji'i ngu' bi'; bi' cha' ná nchca ca cuayá' ti' ngu' tsiya' ti. Ná ntsu'u cha' ji'i ngu' bi' lo'o chalyuu cucui nu cua nda ycu' Ndyosi ji'na cha' tyi'i tso'o ti na, xqui'ya cha' ná jlo ti' ngu' bi' tsiya' ti, cha' ná ntaja'a ngu' bi' xñi tyiquee ngu' sca cha' liñi.

¹⁹ Nga'aa nchca ca tyuju'u ti' ngu' bi', bi' cha' quiña'a la cha' cuxi ndyu'ni ngu', ña'a cuayá' nda ngu' chacuayá' ji'i cua ña'a ca cha' cuxi cha' caca bi' loo ji'i ngu'. Ná tucui caca cua'a ji'i ngu' bi' lo'o ndu'ni ngu' cua ña'a ca cha' suba' lo'o tya'a ngu'.

²⁰ Pana nu cu'ma ni, si'i na ngua tsa'a ma ji'i Cristo cha' cua'ni ma cha' cuxi bi'.

²¹ Chañi cha' cua ndyuna ma cha' ji'i Cristo, cua ngua tsa'a tso'o ma cha' liñi ji'i Jesús nu ngulu'u ngu' ji'i ma;

²² bi' cha' cua'ni tye ma ji'i cha' cuxi nu ngua'ni ma tya sa'ni la. Quiña'a tsa cha' ndatsaa cha' cuxi bi' ji'i ma nu ngua li', ndacui tsa ti' ma ji'i cha' cuxi bi', ña'a cuayá' nu chcuna' tsiya' ti chalyuu ji'i ma xqui'ya cha' cuxi bi'.

23 Juani nga'a cha' cua'ni cucui mā jī'i lcaa cha' nu ntsu'u ne' cresiya jī'i mā, jua'a lcaa cha' nu ca'ya hique mā;

24 nga'a cha' xñi tso'o mā cha' jī'i ycuī' Ndyosi cha' xa' ña'a cua'ni mā su ndi'i mā chalyuu, cha' taca cua'ni mā ñi'ya nu nti' ycuī' Ndyosi cha' cua'ni mā. Bi' cha' xcui' cha' tso'o cua'ni mā chalyuu, xcui' cha' lubii cua'ni mā, si chañi cha' laca mā ñati jī'i ycuī' Ndyosi.

25 Juani nga'aa chcuī' mā cha' cuiñi lo'o tya'a ñati mā lacua; xcui' cha' liñi chcuī' scaa mā lo'o tya'a mā, cha' sca ti ñati laca na, sca ti cha' ntsu'u jī'na lo'o tya'a na.

26 Lo'o ntsu'u quiya' ñasi' mā xi, cui'ya mā cuentya cha' ná tyanu qui'ya jī'i mā li'; ná tso'o si caca ñasi' ti' mā tyucui tsa, tsa tyeje tacui ti cha' cua'ni mā jī'i.

27 Ná ta mā tyempo tsiya' ti jī'i nu xña'a cha' caca bi' loo jī'i mā.

28 Cu'mā nu nguaana mā na nu ntsu'u jī'i ñati tya tsubi' la, nga'a cha' xtyanu mā cña bi' jī'i mā, clyana mā cña tso'o la nu cua'ni ycuī' mā; tso'o la si cua'ni mā cña lo'o ya' ycuī' mā, cha' jua'a caja xi ñi'ya nu xtyucua mā jī'i tya'a mā nu lyiji tsa jī'i.

29 Ná chcuī' mā cha' ti' lo'o tya'a ñati mā; clyana mā cha' tso'o nu chcuī' mā lo'o tya'a mā; clyana mā ñi'ya nu caca xtyucua mā jī'i ngu' cha' tyatī la ti' ngu' jī'i ycuī' Ndyosi, cha' tyanu sca cha' tso'o ne' cresiya jī'i ngu' nu lo'o cuna ngu' cha' nu chcuī' mā.

30 Ná cua'ni mā cha' ca xñi' ti' Xtyi'i ycuī' Ndyosi; nu Xtyi'i ycuī' Ndyosi ni, ñi'ya laca si cua ngusta Ni cuayá' nu jī'i ycuī' ca Ni hichu' na, cha'

laca na ñatī ji'̄i Ni, jua'a laca bi'. Tyanu bi' lo'o na ña'a cuayá' nu tye chalyuu ji'na, ña'a cuayá' nu tyalaa tsá nu cua'ni lyaá Ni ji'na.

³¹ Cua'ni tye mā̄ ji'̄i lcaa cha' su chii nti' mā̄ ña'a mā̄ ji'̄i tya'a ñatī mā̄ lacua; jua'a cha' liye' ti' mā̄, jua'a cha' ñasi' ti' mā̄, cua'ni tye mā̄ ji'̄i lcaa cha' bi'. Nga'aa xi'ya cuīi mā̄ cha' suba' ji'̄i tya'a mā̄, nga'aa chcu' mā̄ cuentyu ji'̄i tya'a mā̄, nga'aa ntsu'u cha' chcu' cuxi mā̄ ji'̄i tya'a mā̄ tsiya' ti.

³² Xa' ña'a cua'ni mā̄ juani. Xcu' tso'o ti cua'ni mā̄ lo'o tya'a ñatī mā̄, tyu'u tsa cha' clyu ti' ji'̄i mā̄ lo'o tya'a mā̄; cua'ni clyu ti' mā̄ ji'̄i qui'ya nu ntsu'u ji'̄i ngu', cha' jua'a cua ngua'ni clyu ti' ycu' Ndyosi ji'na xqui'ya Cristo.

5

Nga'a cha' cua'ni na cha' tso'o lo'o ndi'̄i na chalyuu, si laca na sñi'̄i ycu'̄i Ndyosi

¹ Ntsu'u tsa tyiquee ycu'̄i Ndyosi ña'a Ni ji'̄i mā̄, xqui'ya cha' laca mā̄ sñi'̄i ycu'̄i Ni; bi' cha' cua'ni mā̄ cha' caca mā̄ ñi'ya nu laca ycu'̄i Ndyosi tsiya' ti.

² Tso'o ti tyu'u tyiquee mā̄ ña'a mā̄ ji'̄i ñatī, cha' la cui' jua'a ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a Ni ji'na. Nu lo'o ñaa Jesús chalyuu ni, cua ntaja'a Jesús nda yu tyucui ña'a ycu'̄i ca yu cha' caca sca mstā ji'̄i ycu'̄i Ndyosi cuentya ji'na. Tso'o tsa ngua ti' ycu'̄i Ndyosi li'.

³ Nu juani cha' laca mā̄ ñatī ji'̄i ycu'̄i Ndyosi, ná tso'o si xcu'̄i cha' ji'̄i nu cuna'a ntsu'u tyiquee mā̄; ná cua'ni mā̄ cha' suba' lo'o ñatī, ni ná chcu' mā̄ tsiya' ti ji'̄i lcaa cha' bi' lo'o tya'a ñatī mā̄; ná tyacui ti' mā̄ ji'̄i cha' tso'o nu ntsu'u ji'̄i ñatī.

4 Nga'aa ntsu'u cha' tyu'u cha' suba' tu'ba ma. La cui' ti ná hcui' ma cha' tonto, ná hcui' ma sca cha' nguna' ti lo'o tya'a ñati ma. Tso'o la si tya ma xlya'be ji'i ycu' Ndyosi.

5 Sca cha' chañi tsa laca re: Ñati nu jua'a xcui' cha' cuxi ndu'ni ni, ná caja chacuayá' tyaa ngu' bi' ca su ntucua ycu' Ndyosi lo'o Cristo ca tiya' la, nu lo'o caca Ni loo; ñati nu xcui' cha' ji'i nu cuna'a ntsu'u tyiquee ngu', ñati nu ndu'ni suba', ñati nu ndacui ti', ná caja chacuayá' tyaa ngu' bi' ca su ntucua Ni. Nu ndacui ti' na ji'i sca cha' ni, laca cha' ntsu'u tsa tyiquee na ji'i cha' bi', ñi'ya lo'o ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i sca jo'ó.

6 Ná ta ma chacuayá' cha' ñilo'o ngu' ji'i ma lo'o sca cha' tonto ti. Xqui'ya cha' cuxi bi' ñasi' tsa ycu' Ndyosi ji'i ñati chalyuu nu ná ndaquiya' ji'i cha' nu nchui' Ni; xcube' tsa Ni ji'i ngu' bi' lo'o tye chalyuu.

7 Bi' cha' nchui' na' lo'o ma, cha' ná tyu'u cha' ji'i ma lo'o ñati nu ndu'ni jua'a.

8 Nu ngua sa'ni la, talya tsiya' ti chalyuu ji'i ma; pana juani cua ngua xee chalyuu ji'i ma, tya lo'o ngusñi ma cha' ji'i ycu' nu Xu'na na. Ñi'ya ndu'ni ñati nu cua ntsu'u lo xee ji'i Cristo, jua'a nga'a cha' cua'ni ma su ndi'i ma chalyuu juani.

9 Na cua ntsu'u nu xee lubii ji'i ycu' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma, bi' laca nu ndu'ni lo'o ma cha' cua'ni ma cha' tso'o; ndu'ni bi' cha' tso'o ti tyu'u tyiquee ma ña'a ma ji'i xa' ñati, cha' xcui' cha' liñi hcui' ma.

10 Clyana ma cua ña'a ca cha' tso'o nu nti' ycu' nu Xu'na na cha' cua'ni ma, lo'o li' cua'ni cha'a ma cha' tso'o bi'.

11 Ná tyu'u cha' ji'j̄i mā lo'o ñati nu xcui' cha' cuijya ti, nu xcui' cha' tonto ti ndu'ni ngu', xqui'ya cha' talya chalyuu nu ntsu'u ji'j̄i ngu'; ta mā sca cuij̄i lo'o ngu' bi', cha' ca cuayá' ti' ngu' cha' cuxi ti ndyu'ni ngu'.

12 Pana ntsu'u cha' cuxi nu ndu'ni ngu' cuaana ti, nu tyuju'u tsa ti' na si chcui' na ji'j̄i cha' bi'.

13 Nu lo'o quijeloo cha' ji'j̄i tya'a quich̄i tyi ngu' ñi'ya ngua cha' cuxi bi', li' ca cuayá' liñi ti' lcaa ngu' cua ña'a ca cha' cuxi nu ngua'ni ngu'. Liñi tsa sca cha' nu cua ndu'u lubii.

14 Bi' cha' ndi'ya nchcui' quityi cusu':

Quee ti' cu'ma, cha' ñi'ya laca si na laja' mā, si na ngujuii mā, jua'a laca mā xqui'ya qui'ya nu ntsu'u ji'j̄i mā.

Nga'aa tyu'u cha' ji'j̄i mā lo'o cha' cuxi, cha' li' taca ta Cristo xee nu tyu'ú ne' cresiya ji'j̄i mā. Jua'a nscua lo quityi.

15 Tso'o lacua, culacua tso'o ti' mā ñi'ya nu cua'ni mā laja lo'o ndi'j̄i mā chalyuu; ná cua'ni mā ñi'ya nu ndu'ni ñati nu ná nduna tsiya' ti, cua'ni mā ñi'ya nu ndu'ni ñati nu nclyacua tso'o ti'.

16 Clyana mā cha' tso'o nu cua'ni mā laja lo'o ndi'j̄i mā chalyuu, cha' ná tyu'u cha' ji'j̄i mā lo'o cha' cuxi nu ndyu'ni xa' ñati tyempo juani;

17 ná caca mā tonto lacua, cua'ni cha'a mā lcaa ña'a cha' nu nti' ycui' nu Xu'na na cha' cua'ni mā chalyuu.

18 Ná ca cu'bi mā; ndu'ni ñu'u tsa nu xña'a ji'j̄i ñati cha' chcuna' chalyuu ji'j̄i ngu', xqui'ya cha' cu'bi ngu'. Xa' ña'a cua'ni mā, cha' xtyucua Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'j̄i mā lo'o cua ña'a ca cña nu cua'ni mā chalyuu.

19 Cula tu'ba ma lcaa lo jii ji'i ycu' Ndyosi nu lo'o tyu'u ti'i ma lo'o tya'a ma cha' cua'ni tlyu ma ji'i Ni, masi jii salmo nu nscua lo quityi tya sa'ni, masi cua ña'a ca jii nu nhcui' cha' ji'i ycu' Ndyosi nu ca'ya hique ma; tyucui tyiquee ma cua'ni tlyu ma ji'i ycu' Ndyosi lo'o jii bi'.

20 Lo'o jua'a cua ña'a ca hora tso'o tya ma xlya'be ji'i ycu' Ndyosi Sti na chacuayá' ji'i Jesucristo nu Xu'na na; tya ma xlya'be ji'i Ni cuentya ji'i lcaa cha' nu ndyaca ji'i ma, masi tso'o cha' bi', masi ná tso'o cha' bi'.

Nu lo'o tyucuaa ngu' lo'o clyo'o ngu' ngusñi ngu' cha' ji'i ycu' Ndyosi

21 Taquiya' tso'o ma ji'i clyo'o ma xqui'ya ycu' Ndyosi.

22 Cu'ma ngu' cuna'a ni, taquiya' ma cha' nu nhcui' clyo'o ma ñi'ya lo'o ndaquiya' na cha' nu nhcui' ycu' nu Xu'na na.

23 Loo laca sca nu qui'yu ji'i clyo'o yu. La cui' jua'a Cristo laca loo ji'i lcaa ñati nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu ji'i ycu' Ni; Cristo laca nu ndaca'a ji'i lcaa ñati ji'i yu, cha' ná cua'ni ñu'u nu cuxi ji'i ngu' lo'o tya'a ngu'.

24 Cu'ma ngu' cuna'a tya'a ngusñi na cha' ji'i Cristo, nga'a cha' cua'ni chi ma loo clyo'o ma; tucua ma lcaa cña nu culo clyo'o ma ji'i ma, ñi'ya nu ndyaca lo'o lcaa ngu' tya'a ma nu tsa tlyu ti ndyu'ni tlyu ma ji'i Cristo, ntucua ma cña ji'i Cristo.

25 Nu cu'ma ngu' qui'yu ni, tyu'u tso'o tyiquee ma ña'a ma ji'i clyo'o ma, cha' la cui' jua'a tso'o tsa ntsu'u tyiquee Cristo ña'a yu ji'i ñati ji'i yu

nde chalyuu; bi' cha' ntaja'a yu ngua'a yu lo crusi xqui'ya ñat̄i nu xñi cha' j̄i' yu ca tiya' la.

²⁶ Ngujuii yu cha' caja ñi'yā cua'ni lubii yu j̄i' ñat̄i nu xñi cha' j̄i' yu; ngua ti' Jesús cha' cuna ngu' lcaa cha' j̄i' ycu' yu, cha' taca cuityi Ni qui'ya nu ntsu'u j̄i' ngu', cha' ta Ni chalyuu cucui j̄i' ngu'. Jua'a ngua'ni Ni cha' sca ti quiya' laca ngu' bi' ñat̄i j̄i' Ni. Lo'o li' taca tyucuatya ngu' j̄i' ngu' bi' cuentya j̄i' Jesús.

²⁷ Ngua ti' Cristo cha' tyi' ñat̄i j̄i' yu ca slo ycu' Ndyosi lo'o tye chalyuu; tlyu tsa cha' tso'o caca nu lo'o tyi' na ñat̄i j̄i' Ni ca slo Ni tsa tlyu ti, nu lo'o lubii tyiquee na, nu lo'o nga'aa ntsu'u qui'ya j̄i'na, nu ná lo'o yabe' j̄i'na, nu ná lo'o chaca cha' cuxi, cha' ná talo ycu' Ndyosi ña'ā Ni j̄i' ni sca cha' cuxi.

²⁸ Cu'mā ngu' qui'yu nu ntsu'u clyo'o ma ni, nga'ā cha' cua'ni tyaca'a mā j̄i' clyo'o mā, ñi'yā ndu'ni tyaca'a mā j̄i' ycu' ca mā. Si tyaca'a clyo'o na j̄i'na, laca cha' ndu'ni na sca cha' tso'o j̄i' ycu' ca na,

²⁹ cha' ni sca na, ni sca quiya' ná nchca cuxi tyiquee na ña'ā na j̄i' ycu' ca na. Na ndacu tso'o na, na ña'as̄i tso'o na j̄i' ycu' ca na; la cui' jua'ā ndu'ni tyaca'a Cristo j̄i' ñat̄i j̄i',

³⁰ cha' sca ti taju laca ca ta'a na cuentya j̄i' Cristo, cha' ntsu'u cña nu ndu'ni scaa na cuentya j̄i' Ni.

³¹ Ndi'yā laca cha' nu nscua lo quityi cusu': "Xtyanu sca nu qui'yu j̄i' sti yu j̄i' xtya'ā yu su ndi' ngu', cha' tsa tyi' yu lo'o clyo'o yu; lo'o li' nu tyucuaa ngu' bi' caca ngu' sca ti ñat̄i tsiya' ti cuentya j̄i' ycu' Ndyosi", nacui quityi bi'.

³² Tlyu tsa cha' nu nscua lo quityi cusu' bi'. Nti'

na' cha' cuentya ji'i Cristo nchcui' quityi bi', lo'o jua'a cuentya ji'i ca ta'a na nu ndu'ni tlyu na ji'i Ni tsa tlyu ti, bi' laca cha' nu nchcui' ycui' Ndyosi lo quityi bi'.

³³ Pana la cui' jua'a nchcui' quityi bi' cuentya ji'i lcaa cu'ma, cha' cua'ni tyaca'a cu'ma ngu' qui'yu ma ji'i clyo'o ma ñi'ya nu ndu'ni tyaca'a ma ji'i ycui' ca ma. La cui' jua'a nga'a cha' cua'ni chi' ngu' cuna'a ma loo clyo'o ma.

6

¹ Cu'ma ngu' cuañi' ni, tucuá ma cña nu culo ngu' cusu' ji'i ma, cha' cua nti' tsa ycui' Ndyosi nu Xu'na na cha' cua'ni ma jua'a.

² Sca cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o ñati tya clyo, ndi'ya nscua cha' bi': “Cua'ni chi' ma loo sti ma, loo xtya'a ma”. Lo'o li' nda ycui' Ndyosi chaca cha' lo'o na si cua'ni na jua'a:

³ “Cha' jua'a caca tso'o tyiquee ma; lo'o li' quiña'a yija talo ma tyi'i ma chalyuu”, nacui' ycui' Ndyosi.

⁴ Cu'ma nu laca ma sti nu sube ni, ná su'ba ñasi' ma ji'i sñi' ma. Laja lo'o ndyu'ni cu'ú ma ji'i sñi' ma, tya'ni ngu' xi si chañi cha' cuxi ndyu'ni ngu'; culu'u tso'o ma ji'i ngu' cha' taca taquiya' ngu' cha' ji'i ycui' nu Xu'na na.

⁵ Cu'ma ngu' msu nu ngüi'ya ñati ji'i ma cha' cua'ni ma cña ji'i ngu' laja ti, cua'ni ma lcaa cña nu culo xu'na ma ji'i ma nde loyuu chalyuu. Cube xi ti' ma ñi'ya nu cua'ni ma cña ji'i ngu', cha' tyucui tyiquee ma cua'ni ma cña bi'; cua'ni ma cña bi' ñi'ya laca si cña ji'i Cristo laca cña nu ndyu'ni ma.

⁶ Cua'ni ma cña ji'i ngu' lacua; si'i na cua'ni ti ma jua'a cha' tyanu tso'o ma lo'o ngu', nu lo'o ndu ti ngu' ndyi'ya ngu' cuentya ji'i ma si ndyu'ni ma cña. Tso'o la si tyi'u ti' ma cha' la cui' msu ji'i Cristo laca ma, bi' cha' tyucui tyiquee ma cua'ni ma lcaa ña'a cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni na.

⁷ Tso'o ti cua'ni ma lcaa cña lacua, tyi'u ti' ma cha' cña ji'i ycui' nu Xu'na na laca nu ndyu'ni ma, si'i cña ji'i ñati chalyuu ti.

⁸ Ná ndu'ni cha' masi msu nu ngüi'ya ti ñati laca ma, masi msu nu ndi'i tso'o ti laca ma; cua jlo ti' na cha' ycui' nu Xu'na na tya cha' tso'o ji'i lcaa ñati nu ndu'ni cña tso'o cuentya ji'i Ni.

⁹ Nu cu'ma ngu' xu'na msu bi' ni, la cui' jua'a nga'a cha' cña'asi tso'o ma ji'i msu ji'i ma. Ná xcutsi ma ji'i ngu', ni ná cua'ni tyaala ma lo'o ngu' bi'; tyi'u ti' ma cha' sca ti nu Xu'na na laca loo ji'i cu'ma lo'o ji'i ngu' bi', lo'o jua'a sca ti cuayá' ndu'ni Ni lo'o cua ña'a ca ñati.

Ya' xña nu cua'nijo'o ji'i ngu' nu ngusñi cha' ji'i Cristo, cha' xuu tya'a ngu' lo'o nu xña'a

¹⁰ Juani ni, cua'ni ma cha' caca nguula ti' tyiquee ma, cha' stu'ba ti ndu'ni ma cña lo'o ycui' nu Xu'na na, lo'o jua'a nguula tsa juersa ntsu'u ji'i ycui' Ni.

¹¹ Lcaa tyempo tyi'u ti' ma lcaa cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o ma, cha' taca cua'a ma ji'i ycui' ca ma, cha' ná cñilo'o nu xña'a ji'i ma.

¹² Si'i na nxuu tya'a na lo'o ñati chalyuu ti, siya' la juersa ntsu'u ji'i ngu' bi'; tya'a cusuu na laca lcaa cui'i cuxi nu ntsu'u nde cua. Nguula tsa nu bi', hasta ngua ti' bi' tyijiloo ji'i ycui' Ndyosi; pana ná ngua ji'i. La cui' laca nu ngua ti' caca xu'na

chalyuu, lo'o jua'a nclyo bi' cña ji'i ñati cha' cua'ni ngu' lcaa lo cha' cuxi nde chalyuu juani.

13 Pana cha' nu cua nchcui' ycui' Ndyosi lo'o na ni, ñi'ya laca ste' sendaru nu ndya'a cusuu, jua'a laca cha' bi'; xcui' chcuā laca ste' sendaru cha' cua'a ji'i ycui' ca ngu'. Taquiya' mā ji'i cha' bi', xñi tso'o mā ji'i cha' bi' juani; lo'o tyalaa tyempo cuxi bi', li' taca talo mā cha' xuu tya'a mā lo'o nu xña'a, cha' ngusñi mā cha' tso'o bi', masi tya'a cusuu na laca nu xña'a bi'. Si jua'a cua'ni mā, nu lo'o tye cha' cusuu bi', li' tya tyu mā ñi'ya nu ndu ti mā.

14 Bi' cha' cua'ni tajua' mā lacua; ñi'ya lo'o ndyaaca' ne' sendaru lo'o juata cha' xñi ca'a tso'o ste' ngu', jua'a cu'mā, xñi tso'o mā cha' nu nchcui' Ni bi'. Xcui' cha' liñi chcui' mā, cha' li' taca xuu tya'a mā lo'o nu cuxi. Sca sendaru ni, ndyacu' chcuā lo tyiquee yu lo'o nde chu' yu, cha' cua'a yu ji'i tyiquee yu. Lo'o jua'a cu'mā, ná taca sta ngu' qui'ya ji'i mā si xcui' cha' liñi ndu'ni mā.

15 Ndyu'u xapatu quiya' sendaru. Lo'o jua'a cu'mā ni, quiñi ti' mā cha' tsaa chcui' mā cha' ji'i ycui' Ndyosi lo'o ñati; chcui' mā cha' taca cua'ni lyaá Ni ji'i ngu' bi' cha' taca cua'ni Ni cha' ti ti tyi'i tyiquee ngu'.

16 Lo'o jua'a ndacui sca chcuā cuaja' ya' sendaru; nu lo'o cu tya'a cusuu yu clya nu nga'a quii' lo ji'i yu, li' cua'a yu ji'i ycui' ca yu lo'o chcuā cuaja' bi'. Jua'a caca ji'i mā si chañi cha' ngusñi mā cha' ji'i ycui' Ndyosi, taca cua'a mā ji'i ycui' ca mā lcaa hora cha' ná cua'ni lya' ti' nu cuxi ji'i mā.

17 Smalyu chcuā ntucua hique ngu' sendaru cha' cua'a ji'i hique ngu'. Lo'o jua'a cu'mā, cua ngua'ni lyaá Ni ji'i mā, bi' cha' ntsu'u nu ña'asi ji'i mā li'.

Xñi ma lcaa cha' nu nda Xtyi'i ycuì' Ndyosi lo'o ma cha' caja ñi'ya nu chcuì' ma lo'o sca ñati, ñi'ya laca si cua ngusñi ma sca maxtyi cusuu ji'i sendaru.

18 Chcuì' ma lo'o ycuì' Ndyosi nu lo'o nxuu tya'a ma lo'o nu cuxi, cha' jña ma chacuayá' ji'i Ni; lcaa tyempo xtyucua Xtyi'i ycuì' Ndyosi ji'i ma cha' taca chcuì' ma lo'o Ni. Lo'o jua'a chcuì' ma lo'o Ni cuentya ji'i lcaa ñati nu cua ngusñi cha' ji'i Ni. Bi' cha' lacua, tii ti ti' ma chcuì' ma lo'o Ni, cha' ná ca taja ti' ma.

19 La cui' jua'a tso'o si chcuì' ma lo'o ycuì' Ndyosi Sti na cuentya jna', cha' tya ta la Ni cha' nu chcuì' na' lo'o ñati, cha' caca tlyu la tyiquee na' chcuì' na' lo'o ñati ña'a cuayá' nu ca cuayá' ti' ngu' cha' taca cua'ni lyaá Cristo ji'i ngu' ya' nu cuxi; sca cha' nu bilya cuna ngu' laca bi'.

20 Cua ngusubi Ni 'na cha' tsa'a tyijyu', cha' ta na' cha' bi' lo'o ñati; bi' cha' laca na' preso juani. Chcuì' ma lo'o ycuì' Ndyosi cuentya jna' lacua, cha' taca chcuì' liñi na' cha' bi' lo'o ñati, ñi'ya nu nga'a cha' chcuì' na'.

Ngusalya' Pablo lo'o ngu'

21 Cua nda na' ji'i yu Tíquico cha' caa slo ma. Tso'o tsa ntsu'u tyiquee ya cha' stu'ba tsa ndu'ni ya cña ji'i ycuì' nu Xu'na na lo'o yu. Cacha' lyiji yu ji'i ma lcaa cha' ñi'ya nu ndyaca 'na ca nde, ñi'ya cña nu ndyu'ni na'.

22 Bi' cha' cua nda na' ji'i yu lijya yu slo cu'ma, cha' tso'o la tyanu tyiquee ma lo'o cuna ma ñi'ya nu ndyaca cha' ji'i cuare.

23 Chcuì' na' lo'o ycuì' Ndyosi Sti na, lo'o jua'a lo'o Jesucristo nu Xu'na na cuentya ji'i cu'ma tya'a

ngusñi na cha' jiī Cristo; cua'ni Ni cha' tī ti tyīī tyiquee mā, cha' tso'o ti tyu'u tyiquee mā ña'ā mā jiī tya'a na, cha' lcaa tyempo jlya ti' mā jiī ycu' Ndyosi.

²⁴ Lo'o jua'ā nti' na' cha' ña'ā ti cua'ni Ni cha' tso'o lo'o lcaa cu'mā nu ntsu'u tyiquee mā jiī Jesu-cristo nu Xu'na na, cu'mā nu nga'aa nti' tya'achu' mā jiī Cristo. Chañi cha' jua'ā caca cha' bi'.

Cha' tso'o nu nchcui' ji'i Jesucristo nu xu'na na

New Testament in Chatino, Tataltepec (MX:cta:Chatino, Tataltepec)

copyright © 1981 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Tataltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Tataltepec [cta], Mexico

Copyright Information

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Tataltepec

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

68385231-313d-5500-aff2-e6b6a207d978